

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo

Innspill vedrørende pliktsystemet i hvitfisknæringen

Med henvisning til melding som ble lagt ut på Nærings- og Fiskeridepartementet sine nettsider 12. august, vil Norges Kystfiskarlag benytte anledningen til å komme med våre innspill til kommisjonens videre arbeid.

Pliktsystemet omfatter leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikten, og kommisjonen har bedt om innspill knyttet til betydningen av én eller flere av disse.

Norges Kystfiskarlag mener at eventuelle endringer i pliktsystemet først og fremst må diskuteres i sammenheng med selve intensjonen for opprettelsen av systemet. Man skulle tro dette var opplagt, men siden denne vesentlige diskusjonen ble utelatt både i NOU 2014:16 og Meld. St. 10 (2015-2016), anser vi det fornuftig at en egen kommisjon er viet oppgaven med å ivareta det nødvendige arbeidet.

Aktivitetsplikten og trålekonsesjoner

Hensikten med pliktsystemet da det i sin tid ble innført, var å sikre råstofftilførsel til industrien for å opprettholde sysselsetting og bosetting i distriktene. At disse pliktene gjennom flere år har blitt lempet på etter press fra enkeltaktører i landindustrien, gjør at systemet ikke har fungert etter sin hensikt. Trålekonsesjonene som ble tildelt på bakgrunn av dette skulle tjene samfunnene, og ikke aksjonærene.

Den norske totalkvoten på torsk har med bakgrunn i dette vært fordelt med 70 % til kystflåten og 30 % til trålerflåten, med henvisning til det samfunnsansvaret trålerflåten påtok seg. Denne andelen har hele tiden vært til for å sikre råstoff til landanleggene, og er fortsatt den politiske begrunnelsen for fordelingen. Dersom denne begrunnelsen endres, er det heller ingen grunn til at fordelingen fortsatt skal stå fast.

Norges Kystfiskarlag mener at fordelingen av torsk mellom kyst- og trålerflåte må settes i samsvar med hva den faktiske fordelingen har vært i den senere tid av landinger fra trålere med leveringsplikt. Den trålerflåte, som benytter sine konsesjoner i tråd med intensjonen med leverings- og bearbeidingsplikten bør få beholde sine kvoter. Den andel som unndras forpliktelsene må kunne overføres til kystflåten. En slik rokering vil sikre at torskekvoter, som er ment for norsk landindustri, faktisk blir levert der meningen er at det skal leveres.

Leveringsplikten

Norges Kystfiskarlag mener det er galt å oppheve leveringsplikten. Leveringsplikt har bidratt til et stabilt antall landingssteder langs kysten, som med regjeringens forslag vil føre til at det etter hvert blir lengre avstander mellom landingsstedene. For kystflåten er det uheldig, og særlig uheldig blir det for den minste fiskeflåten. Det vil føre til at kvalitetsarbeidet, som prioriteres høyt i næringen, får dårligere rammevilkår. Det er synd at kvaliteten på fersk, fin og kortreist råstoff fra kystflåten forringes på grunn av strukturelle endringer.

Bearbeidingsplikten

Dersom bearbeidingsplikten forsvinner vil det føre til mindre produksjon ved landanleggene, og dette vil også ramme de mottaksstasjoner som ikke driver med bearbeiding. Disse mottaksstasjonene fungerer som landingssteder for kystflåten, hvorpå fangstene blir videresendt til produksjonsanlegg. Et eksempel på dette er filetproduksjonen ved Båtsfjordbruket. Båtsfjordbruket får nesten daglig fersk fisk fra mottaksstasjoner i Vardø og Vadsø. Norway Seafood har mottaksstasjoner på flere steder langs kysten. Det er ingen tvil om at et bortfall av leverings- og bearbeidingsplikten også vil svekke landingsmulighetene til kystflåten. Grunnlaget for produksjon ved landanleggene svekkes dersom trålerråstoffet blir helt borte.

Deltakerloven må stå fast

Når det gjelder regelverket som regulerer eierskapet til fiskeflåten, er Norges Kystfiskarlag av den klare oppfatning at deltakerloven ikke må endres, da den er eneste garantist for et nasjonalt eierskap og bidrar til at eierskapet forblir i de kystsamfunnene som er mest avhengige av denne flåten. Som påpekt av Trygve Myrvang i NOU 2014:16, s.99, må betydningen av denne nærheten veies opp mot de antatt samfunnsøkonomiske gevinstene man har ved å løse opp på deltakerloven. I likhet med Myrvang er Norges Kystfiskarlag enig i at de positive sidene ved å sikre det lokale og nasjonale eierskapet er langt viktigere enn de høyst usikre gevinstene ved å løse opp eierskapet til fiskeflåten. En liberalisering av lovverket vil på sikt føre til at det først og fremst er interessene til aksjonærene, altså størst mulig utbytte av minst mulig kapitalinnsats som blir målet.

Dersom aktivitetskravet i deltakerloven faller bort ved at fiskere og sjømatindustribedrifter likestilles som rettighetshavere til fiskeressurser og kvoter, gir vi samtidig fra oss muligheter til å videreføre nasjonalitetskravet. Det norske synet og praksis om at fiskerettigheter tilligger folket og fellesskapet, har gitt aksept i EØS og sikret nasjonal råderett over fiskeressurser. Dersom dette endres vil det kunne svekke norsk side i forhandlinger med EØS. Bortfall av aktivitetskravet betyr at sjømatindustrien og børsnoterte selskaper kan eie båter og kvoterettigheter. Dette er også uttalt som et sannsynlig og høyst uheldig scenario av Stortingets utredningsseksjon (i oppdrag 2014364).

Vi ser allerede eksempler på at bedrifter og eiere som har fiskerettigheter har splittet industri og flåte for å oppnå bedre fortjeneste på fangst ved å selge den direkte i markedet. Denne muligheten for god avkastning og utbytte har allerede internasjonale investorer oppfattet. Tendensen ser man allerede i deler av den britiske fiskeflåten, som eies av investorinteresser. Store deler av de engelske og skotske kvotene tas av den internasjonale flåten og føres direkte til markedet i fastlands- Europa, mens britiske fiskere føler at de skvises ut. Det er i beste fall naivt å tro at en slik utvikling ikke vil finne sted i Norge dersom lovverket legges til rette for det.

Det finnes i dagens lovverk allerede dispensasjonsmuligheter fra aktivitetskravet. Deltakerlovens § 6 gir hjemmel til å gjøre unntak fra aktivitetskravet når næringsmessige og regionale hensyn tilsier det. Her ligger et mulighetsrom for andre enn aktive fiskere til å eie fiskefartøy. Det er med andre ord ikke nødvendig å endre et lovverk som allerede tar høyde for et slikt unntak, så lenge formålet med dispensasjonsadgangen ivaretas, som er «å sikre leveranser av råstoff til nordnorsk fiskeindustri».

Ressursrente

En årlig ressursrente har blitt diskutert som kompensasjon for bortfallet av den kapitalstrømmen som dagens fiskerinæring sender gjennom lokalsamfunnene. Problemet er at ressursrente aldri kan bli så stor at den betaler de sosiale og samfunnsmessige kostnadene nedbygging av lokalsamfunnene vil medføre. I så fall vil den bli så stor at fiskeriene ikke vil være interessant for børskapitalen, som jo krever god avkastning. Dermed er vi like langt - og har bygd ned uten å få noe som helst igjen for det. En slik rente er derfor ikke realistisk, og følgelig noe Norges Kystfiskarlag anser som uaktuelt.

Med vennlig hilsen
NORGES KYSTFISKARLAG

Arne Pedersen
styreleder

Annsophie Kristiansen
daglig leder

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift